

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.06.2015, sp. zn. 29 Cdo 5075/2014, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.5075.2014.1

Číslo: 29/2016

Právní věta: Jestliže řádnému využití majetku konkursní podstaty úpadce (stavby, která je nemovitou věcí) brání okolnost, že ke stavbě není zřízen přístup, má správce konkursní podstaty v mezích řádného udržování a správy majetku konkursní podstaty též právo postarat se o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemeni cesty k takové stavbě.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.06.2015

Spisová značka: 29 Cdo 5075/2014

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Správce konkursní podstaty, Věcná břemena

Předpisy: § 1029 odst. 2 o. z.

§ 14 odst. 1 písm. a) ZKV ve znění do 31.12.2007

§ 151o odst. 3 obč. zák. ve znění do 31.12.2013

§ 159a o. s. ř.

§ 18 ZKV ve znění do 31.12.2007

§ 229 odst. 2 písm. b) o. s. ř.

§ 8 odst. 2 ZKV ve znění do 31.12.2007

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání prvního žalovaného proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2014, sp. zn. 30 Co 533/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 7. 2. 2013, č. j. 3 C 355/2011-136, zamítl Okresní soud Praha - východ žalobu, již se žalobce (správce konkursní podstaty úpadkyně Š. P.) domáhal vůči žalovaným [1) J. K., 2) S. K. a 3) J. M.] zřízení věcného břemene cesty, tedy průchodu a průjezdu přes pozemky parc. č. 296/8, zahrada, a parc. č. 296/9, ostatní plocha, zapsané na listu vlastnictví č. 1189 ve prospěch stavby zapsané na listu vlastnictví č. 622, vše v katastrálním území S., okres P. - v. (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (body II. a III. výroku).

2. Okresní soud vyhodnotil jako nedůvodnou námitku prvního žalovaného o existenci překážky věci rozhodnuté, s tím, že v této věci žalobce označil (správně) jiný okruh žalovaných než v řízení vedeném u téhož soudu pod sp. zn. 19 C 261/2009. Dále uzavřel, že správce konkursní podstaty je aktivně věcně legitimován k podání žaloby a žalování (podíloví spoluvlastníci nemovitostí, které mají být zatíženy věcným břemenem) jsou v řízení pasivně legitimováni. Dospěl však k závěru, že domáhali se žalobce zřízení věcného břemene pouze ve prospěch stavby a nikoli jejího vlastníka, případně vlastníků budoucích, je jeho nárok v rozporu s hmotným právem (s ustanovením § 151o odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., obč. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2013). Dále okresní soud shledal důvodnou námitku, že žalobce nepředložil geometrický plán a že nevyužil možnosti jednat s vlastníky jiných přilehlých pozemků, takže nebyly splněny podmínky subsidiarity pro případné soudní rozhodnutí.

3. K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 31. 1. 2014, č. j. 30 Co 533/2013-179, zrušil rozsudek okresního soudu a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Odvolací soud vyšel ze závěrů obsažených v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2008, sp. zn. [26 Cdo 3589/2007](#) (rozhodnutí je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu), a z ustanovení § 3028 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. ledna 2014 (dále jen „o. z.“), načež dospěl k závěru, že žalobcův nárok je třeba posoudit podle ustanovení § 1029 o. z. Přitom poukázal na to, že podle ustanovení § 151o odst. 3 obč. zák. bylo možné zřídit nezbytnou cestu jen ve prospěch vlastníka stavby, kdežto podle ustanovení § 1029 odst. 2 o. z. tak lze postupovat ve prospěch vlastníka nemovité věci (jímž bude zpravidla vlastník pozemku nebo vlastník stavby, která není součástí pozemku a přitom je nemovitou věcí).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu podal první žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř., argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a to jednak otázky výkladu ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), co do aktivní legitimace správce konkursní podstaty v řízení o zřízení věcného břemene na nemovitosti neseřsané do konkursní podstaty ve prospěch nemovitosti do konkursní podstaty seřsané, jednak otázky, zda je dána „překážka věci rozhodnuté v rozsahu právního nástupnictví v režimu podílového spoluvlastnictví“.

6. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. V mezích ohlášeného dovolacího důvodu snáší dovolatel argumenty na podporu závěru, že:

[1] Projednání věci brání překážka věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*).

Předmětná překážka je podle dovolatele dána s přihlédnutím k předchozímu (pravomocnému) rozsudku ze dne 9. 2. 2011, č. j. 19 C 261/2009-86, jímž okresní soud zamítl stejnou žalobu téhož žalobce proti prvnímu a druhému žalovanému (proto, že nesměřovala též proti třetímu žalovanému).

[2] Není dána aktivní věcná legitimace žalobce k podání žaloby o zřízení věcného břemene.

Podle dovolatele nejde o věc srovnatelnou s věcí rozhodovanou rozsudkem Nejvyššího soudu ze

dne 26. 1. 2012, sp. zn. [29 Cdo 4469/2011](#) (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 61/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek /dále jen „R 61/2012“/), ve které se Nejvyšší soud zabýval věcnou legitimací správce konkursní podstaty úpadce k podání žaloby o určení neexistence práva odpovídajícího věcnému břemenu zatěžujícímu nemovitost sepsanou do konkursní podstaty úpadce. Míni, že jednání správce konkursní podstaty úpadce překračuje meze vytýčené ustanoveními § 14, § 14a a § 18 ZKV (že v rozsahu týkajícím se této věci správce konkursní podstaty úpadce nemá odpovídající věcnou legitimaci k podání předmětné žaloby).

8. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, případně zamítnout, s tím, že není dána překážka věci pravomocně rozhodnuté a že k podání žaloby je aktivně věcně legitimován.

9. Druhý a třetí žalovaný se k dovolání nevyjádřili.

III.

Přípustnost dovolání

10. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z článku II bodu 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

11. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

12. Argumentem, že je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, dovolatel z obsahového hlediska vystihuje tzv. zmatečnou vadu řízení ve smyslu ustanovení § 229 odst. 2 písm. b) o. s. ř.

13. Zmatečnou vadu řízení však nejsou (od 1. 1. 2001) způsobilým dovolacím důvodem ve smyslu § 241a o. s. ř.; k jejich prověření slouží žaloba pro zmatečnost (shodně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2002, sp. zn. [29 Odo 523/2002](#), uveřejněné pod číslem 32/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Pro založení přípustnosti dovolání prostřednictvím ustanovení § 237 o. s. ř. je tudíž tato námitka právně bez významu a důvod připustit dovolání k jejímu prověření Nejvyšší soud nemá.

14. Nejvyšší soud nicméně shledává dovolání přípustným podle ustanovení § 237 o. s. ř. k prověření otázky, zda správce konkursní podstaty úpadce je (za trvání konkursu na majetek úpadce) aktivně věcně legitimován domáhat se zřízení práva odpovídajícího věcnému břemenu k pozemku, jenž nepatří do konkursní podstaty, ve prospěch nemovité věci, která náleží do konkursní podstaty úpadce. Potud jde o věc dovolacím soudem dosud bez zbytku nezodpovězenou, na jejímž řešení napadené rozhodnutí spočívá (odvolací soud se k této otázce ve zrušujícím usnesení nevyjádřil výslovně, jeho závěry jsou však podmíněny správností názoru okresního soudu, že správce konkursní podstaty je k vedení sporu aktivně věcně legitimován).

IV.

Důvodnost dovolání

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

17. S přihlédnutím k době prohlášení konkursu na majetek úpadkyně (12. 5. 2009) je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný především výklad zákona o konkursu a vyrovnání ve znění účinném do

31. 12. 2007 (srov. § 432 odst. 1, § 433 bod 1. a § 434 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení /insolvenční zákon/).

18. Podle ustanovení § 8 odst. 2 věty první ZKV správce je povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud.

19. Dle ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) ZKV má prohlášení konkursu mimo jiné i ten účinek, že oprávnění nakládat s majetkem podstaty přechází na správce. Právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou vůči konkursním věřitelům neúčinné. Osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, může od ní odstoupit, ledaže v době jejího uzavření věděla o prohlášení konkursu.

20. Podle ustanovení § 18 ZKV soupis podstaty (dále jen „soupis“) provede správce podle pokynů soudu za použití seznamu předloženého úpadcem a za součinnosti věřitelského výboru (odstavec 1). Soupis je listinou, která správce opravňuje ke zpeněžení sepsaného majetku. Do soupisu se zapisují i věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, které nenáleží úpadci (§ 6 odst. 3), ale mají být zpeněženy; jejich zapsání do soupisu je správce povinen oznámit jejich vlastníku nebo jiné osobě, která s nimi nakládá, a jde-li o nemovitosti, i příslušnému katastrálnímu úřadu. Na žádost osoby, která uplatňuje svá práva k věci, právu nebo jiné majetkové hodnotě, vydá správce osvědčení o tom, zda konkrétní věc, právo nebo jiná majetková hodnota byla nebo nebyla zapsána do soupisu podstaty (odstavec 2). Jakmile je věc, právo nebo jiná majetková hodnota zapsána do soupisu, může s ní nakládat pouze správce nebo osoba, již k tomu dal správce souhlas (odstavec 3).

21. V R 61/2012 (jehož aplikaci dovolatel pro poměry dané věci vylučuje) Nejvyšší soud ozřejmil, že po prohlášení konkursu na majetek vlastníka nemovitosti zatížené věcným břemenem je k podání žaloby o určení neexistence práva odpovídajícího věcnému břemeni zatěžujícímu nemovitost věcně legitimován správce jeho konkursní podstaty, na kterého prohlášením konkursu přešlo právo nakládat s majetkem konkursní podstaty (§ 14 odst. 1 písm. a/ ZKV). K tomu tamtéž vysvětlil, že po prohlášení konkursu se věcná legitimace správce konkursní podstaty k podání takové žaloby odvíjí (stejně jako tomu bylo před prohlášením konkursu) od vlastnického práva úpadce k nemovitosti zatížené věcným břemenem. Následně Nejvyšší soud dodal, že tato legitimace svědčí správci konkursní podstaty úpadce (že vykonává práva vlastníka) i při nakládání s majetkem sepsaným do konkursní podstaty jako majetek třetí osoby.

22. V R 61/2012 Nejvyšší soud též připomenul závěry obsažené v jeho rozsudku ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. [22 Cdo 2905/2006](#) (ve sporu, v němž se správce konkursní podstaty úpadce rovněž domáhal určení neexistence věcného břemene) o tom, že je-li účelem konkursu uspokojení věřitelů z výtěžku získaného zpeněžením majetku, sepsaného do konkursní podstaty, má správce konkursní podstaty, který podle zákona o konkursu a vyrovnání navrhuje zpeněžení sepsaných nemovitostí nebo je sám hodlá prodat, naléhavý právní zájem na určení, že na nemovitostech (úpadce) sepsaných do konkursní podstaty nevázne věcné břemeno.

23. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je též ustálena v závěru, že povinností správce konkursní podstaty postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí (§ 8 odst. 2, věta první, ZKV) se rozumí i jeho povinnost konkursní podstatu řádně udržovat a spravovat. Správou konkursní podstaty se přitom rozumí zejména činnost (včetně právních úkonů a opatření z ní vyplývajících), která směřuje k tomu, aby nedocházelo ke znehodnocení konkursní podstaty, zejména aby nedošlo k odstranění, zničení, poškození nebo odcizení majetku, který do ní patří, aby majetek patřící do konkursní podstaty byl využíván v souladu se svým určením, jestliže tomu nebrání jiné okolnosti a aby se konkursní podstata rozmnožila, lze-li takovou činnost rozumně očekávat se zřetelem k jejímu stavu a k obvyklým obchodním příležitostem (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [29 Odo 197/2003](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročníku 2004, pod číslem 160, rozsudek Nejvyššího

soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. [29 Cdo 3037/2008](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2011, pod číslem 26, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012, sp. zn. [29 Cdo 1400/2010](#), uveřejněný pod číslem 110/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2865/2011](#), uveřejněný pod číslem 22/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

24. Nejvyšší soud pak nemá žádných pochyb o tom, že tam, kde řádnému využití majetku konkursní podstaty úpadce (stavby, která je nemovitou věcí) brání okolnost, že ke stavbě není zřízen přístup, má správce konkursní podstaty v mezích řádného udržování a správy majetku konkursní podstaty též právo postarat se o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemenu cesty k takové stavbě. To platí tím více, že vzhledem k ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) ZKV přechází prohlášením konkursu právo nakládat se stavbou (nemovitou věcí) ve vlastnictví úpadce na správce jeho konkursní podstaty, takže úpadci samotnému po dobu trvání účinků konkursu nepřisluší právo domáhat se zřízení práva odpovídajícího věcnému břemenu cesty ke stavbě.

25. Dovolání proto není důvodné.

26. U přípustného dovolání přihlíží Nejvyšší soud z úřední povinnosti též k vadám uvedeným v § 242 odst. 3 o. s. ř., včetně dovolatelem tvrzené vady ve smyslu § 229 odst. 2 písm. b) o. s. ř.

27. Meze tohoto zkoumání jsou přitom vytyčeny rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. [21 Cdo 59/2005](#), uveřejněným pod číslem 86/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (o tom, zda řízení před soudy nižších stupňů je postiženo zmatečností, nelze v dovolacím řízení provádět dokazování, podstatné je, zda zmatečnostní vada se podává ze spisu).

28. Závěr, že řízení v dané věci tvrzenou zmatečnostní vadou není postiženo, je závěrem triviálním. Jestliže okresní soud rozsudkem č. j. 19 C 261/2009-86 (ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 12. 7. 2011, č. j. 23 Co 230/2011-96) stejnou žalobu téhož žalobce poprvé zamítl (vůči prvnímu a druhému žalovanému) proto, že měl být žalován ještě třetí žalovaný, pak náprava tohoto nedostatku (spočívající v novém podání žaloby vůči všem předepsaným subjektům) dozajista žádnou zmatečnostní vadu nezakládá.

29. Jelikož ze spisu se nepodávají jiné vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl jako nedůvodné (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

30. Absence výroku o nákladech dovolacího řízení je odůvodněna tím, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu nebylo rozhodnutím, jímž se řízení končí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2002, sp. zn. [20 Cdo 970/2001](#), uveřejněné pod číslem 48/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

31. Jen pro úplnost (bez vlivu na výsledek dovolacího řízení) Nejvyšší soud dodává, že závěr odvolacího soudu, že s ohledem na datum zahájení řízení o zřízení věcného břemene práva cesty (8. 12. 2011), ve kterém soud rozhoduje ve věci po 1. 1. 2014, je třeba nárok žalobce posoudit podle ustanovení § 1029 o. z., je v souladu se závěry obsaženými v usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 2. 2014, sp. zn. [7 Co 296/2014](#), uveřejněném pod číslem 78/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.